

LEVÉLTÁROS

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

LEVÉLTÁROS

Feladatok és tevékenységek

A levéltáros beszerzi, rendszerezi, tárolja a történeti jelentőségű, nemzeti értéket jelentő dokumentumokat. Ezeket megőrzi, és megfelelő állapotban tartja. A levéltáros lehetőséget nyújt arra, hogy a levéltár felhasználói betekinthessenek az őket érdeklő anyagokba. Ha egy kutató pl. egy település történetét akarja megírni vagy egy származáskutató ősei nyomát keresi, a hiteles dokumentumokért a levéltárat kell elsősorban felkeresnie.

A külső szemlélő nem sokat tud a levéltáros munkájáról, csak annyit, hogy van egy nagy épület vagy épületszárny, ahol őrzik a megporosodott, de értékes dokumentumokat.

Amikor betérünk a levéltárba, máris érezzük, hogy a „háttérben” komoly, szervezett munka folyik. Kutatók és munkatársaik folyamatosan együtt dolgoznak azon, hogy a keresett, kért anyagok valóban mindig kéznél legyenek.

Munkája szerteágazó, sokoldalú, a felfedezés örömeivel élményt nyújtó. Felkutatja a kormányzati, vállalati feljegyzéseket, fotókat, kéziratokat, térképeket, hangszalagokat, tervrajzokat. Értékbecslést végez, gondoskodik a beszerzésükről. Amint bekerülnek a levéltárba, rendszerezi, témák szerint rendezi, raktári egységekre osztja és tájékoztatási segédletet készít hozzájuk.

A nyomtatott vagy kézzel írt dokumentumok mellett ott vannak a diafilmek, a filmek, a hanghordozók, a mikrofilmek és az újabb adathordozók is (számítógéplemez, CD-ROM, stb.). A levéltárosnak fokozott figyelemmel kell dolgozni, ez pszichikai igénybevételt jelent. A levéltári anyagok rendszerezésére, feldolgozására a tudományos közlemények elkészítése nélkülözhetetlen a számítógép használata. Ez főleg íróasztal melletti ülő munkát jelent.

Felvilágosítást ad a levéltárban őrzött levéltári anyagokról. Felügyeli a kutatóterem rendjét, és biztosítja a kutatók zavartalan munkáját. Levéltár-látogatások során ismerteti a levéltár történetét és működését, és bemutatja a legértékesebb anyagokat. Előadásokat tarthat iratkezelői tanfolyamokon, valamint kutatók számára. Részt vehet történeti jellegű kiállítások rendezésében.

A levéltári anyag gyarapításával vagy selejtezésével összefüggő feladatokat is végez, ami emeléssel, cipeléssel, fizikai megterheléssel járhat.

A levéltáros munkája többnyire önálló tevékenység, de az ügyfélszolgálati munkában a másokkal való jó együttműködés előnyös lehet.

A régi iratokról felverődő por túlérzékeny egyéneknél allergiás tüneteket is kiválthat.

Mit csinál a levéltáros?

A levéltáros ma inkább a jövőbe tekint, mint a távoli múltba.

Ennek a változásnak az oka a korszerű igazgatás társadalmi feladatainak a gyarapodása. A levéltárosi munka legfontosabb feladatai közé tartozik a közigazgatási jogi dokumentumok írásos megőrkítése olyan formában, hogy azokat a jövő tudományos történelmi kutatásaiban fel lehessen használni. Feladata ennek felügyelete is.

Számos személyekkel kapcsolatos levéltári dokumentációnak tekintettel kell lenni a személyiségi jogok védelmére vonatkozó törvényi előírásra, éppen ezért a levéltárosi jogi előírásokban szerepelnek a védelmi határidők a kényes levéltári anyagok kiadhatóságára vonatkozóan. Az adatvédelmi törvény alapján kidolgozott szabályokat be kell tartani a levéltárak használatakor, melyre mindenkinek alapvetően joga van - ha rendelkezik a szükséges feltételekkel és ismeretekkel (jogos érdeklődés, a régi íráskészség, a régi íráskészség, stb.).

Levéltára nem csak az államnak vagy az önkormányzatoknak lehet - a parlament, az egyházak, a vállalatok, a pártok és a szövetségek is fenntartanak saját levéltárakat: ezekben az intézményekben egyaránt jellemző az akták, okmányok, levelek, hivatalos könyvek és számos más dokumentum áramlása, melyeket jegyzékbe kell foglalni, osztályozni kell, majd ki kell értékelni.

A magasabb beosztásban tevékenykedő levéltáros iratokat és állományokat rendez, felméri a régi okmányok külső jellemzőit, megállapítja az okmány kiállítójának és pecsételőjének személyét, ellenőrzi, nem hamisítottak-e az iratok.

Állami hatóságok irattáraiban, levéltáraiban kezeli az iratokat, kiválogatja azokat, melyeket már tárolni lehet. Tanácsokkal szolgálja a levéltárak felhasználóit, kiértékeli a levéltári dokumentumokat és elvégzi a tudományos értékeléseket.

A magasabb beosztásban dolgozó levéltáros önálló ügyintézőként tevékenykedik, felelős feladatai ellátásáért. Az egyes intézményeken belüli specializálódás függ a kérdéses levéltár nagyságától és jelentőségétől.

Levéltári típusok a következők:

◆ **Általános levéltárak** (közlevéltárak), pl.:

- Magyar Országos Levéltár
- Önkormányzati levéltárak (megyei, fővárosi, városi, pl. Győr, Tatabánya, Székesfehérvár)
- Egyes önkormányzatoknak fiók-levéltárak is van.

◆ **Szaklevéltárak:** egy speciális témára gyűjtenek anyagot, pl.:

- vízügyi levéltár
- egyes intézmények is gyűjthetnek anyagot, lásd KSH.

◆ **Magán levéltárak:** egyházak (rendek szerint) gyűjteményei, pártok gyűjteményei.

Munkahely, munkakörnyezet

Viszonylag könnyű munka zárt helyiségekben, részben ülve, részben állva, gyakori hajlogatással, térdeléssel, kuporgással, olykor létrán állva, csapatban végzett munka, időnként publikációs tevékenység.

Munkavállalási lehetőségeket mindenekelőtt a közszolgálatban (állami, önkormányzati levéltárak) lehet találni, sokkal kevesebb a munkahely a gazdaságban, a tömegtájékoztatásban, az egyházaknál.

Kapcsolat

Munkája során a következő személyekkel kerülhet kapcsolatba:

- ◆ kisegítőkkal,
- ◆ munkatársakkal,
- ◆ az igazgatás dolgozóival,
- ◆ múzeumok, könyvtárak dolgozóival,
- ◆ kutatókkal,
- ◆ ügyfelekkel.

Követelmények

Fizikai és pszichikai alkalmassági feltételek

A tevékenység sok esetben meglehetősen fáradtságos, például egy adott okmány keresésekor a származás kutatása során. A diplomás levéltárosnak nem csak a pontosság és az összpontosítás képességével kell rendelkeznie, de türelemmel és kitartással is. Szükséges idegen nyelvek ismerete, elsősorban latin és német, továbbá a történelem, a magyar nyelv és az irodalom.

A nagyobb levéltárakban több munkatárs dolgozik együtt, egymás között osztják fel a nagyobb munkákat. Fontos tehát a csapatmunkára való hajlam is.

A követelmények kielégítéséhez bizonyos személyes tulajdonságokkal kell rendelkeznie:

- ◆ képes legyen a rendszeres kategorizálásra és az állomány analízisére (ez fontos a régi, történelmi anyagok feldolgozásakor és a tárgyi kritériumok alapján csoportosított írásoknál, meg kell értenie ehhez a történelmi folyamatokat is),
- ◆ rendelkezzen jó kommunikációs képességekkel (a levéltár felhasználóinak nyújtott személyes tanácsadás során),
- ◆ fontos a megbízhatóság és a jó szervezőkészség,
- ◆ rendelkezzen jó íráskészséggel (az információ írásos nyújtásához).

Munkavégzést akadályozó korlátok

kizáró ok, ha a munkavállaló:

- ◆ fokozott figyelmet igénylő munkát nem végezhet;

korlátozó tényező, ha a munkavállaló:

- ◆ jó látást igénylő munka végzésére nem alkalmas,
- ◆ jó beszélőképességet igénylő munka végzésére nem alkalmas;

csak bizonyos munkakörökben kizáró ok, ha a munkavállaló:

- ◆ ép hallást igénylő munka végzésére nem alkalmas,
- ◆ karok, kezek, ujjak használatát igénylő munkát nem végezhet,
- ◆ együttműködést kívánó munkát nem végezhet,
- ◆ allergizáló anyagokkal munkát nem végezhet.

Szakképzés

A képzés magában foglalja a gyakorlatokat a levéltárosi munka elsajátításához, valamint az elméleti oktatást a közigazgatással, a történelemmel és a levéltár-tudománnyal kapcsolatosan.

Legfontosabb tantárgyak többek között:

- ◆ archiválási technika,
- ◆ az írásos okmányok átvétele,
- ◆ a levéltárak története,
- ◆ rendszerezés,
- ◆ elektronikus adatfeldolgozás,
- ◆ forrásismeret és forráskritika,
- ◆ latin írások olvasása és értelmezése,
- ◆ egyháztörténelem,

- ◆ gazdaságismeret,
- ◆ közigazgatási jog és magánjog,
- ◆ kormányzattörténet,
- ◆ jogtörténet,
- ◆ diplomatika (oklevéltan),
- ◆ igazgatástörténet,
- ◆ rendezés,
- ◆ segédletkészítés,
- ◆ pecséttan,
- ◆ címertan,
- ◆ latin nyelv,
- ◆ német nyelv,
- ◆ irattan,
- ◆ gyűjtőterületi munka.

Specializálódás

Elsősorban a mindenkori levéltár nagyságától függ az, hogy egy levéltáros egy adott tevékenységi területre specializálódhat, s ha igen, akkor milyen mértékben.

A kisebb levéltárakban inkább „általános” levéltárosokra van szükség, a nagyobb levéltárakban ugyanakkor már specializálódni lehet például a kutatásra és a katalógizálásra, vagyis a tudományos tevékenységű levéltári anyag nyilvántartására, a szervezési tevékenységekre vagy a nyilvánossági munkára.

Továbbképzés

Tekintettel arra, hogy a műszaki, a politikai, a tudományos és a gazdasági fejlődés miatt a szakmai követelmények is állandóan változnak, elengedhetetlenül szükséges minden szakmai ágazatban a továbbképzés, azaz a bevezetés az új munkaterületekre, -technikákba és -módszerekbe, a korábban megszerzett és gyakorolt képességek adaptálása a megváltozott feltételekhez, illetve az egyszer már megszerzett ismeretek felfrissítése vagy elmélyítése.

A diplomás levéltárosnak egyetemi végzettséggel kell rendelkeznie.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatók. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A levéltáros foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

A szakma jövőjéről készült tájékoztatás a <http://www.epalya.hu/munka/foglalkozas.php> weblapon érhető el, a foglalkozás megadásával.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.